

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Sint-Maarteninstituut te AALST

Hoofdstructuur	voltijds secundair onderwijs
Pedagogisch geheel	35964-126987-126995
Instellingsnummer	126987
Instelling	Sint-Maarteninstituut
Directeur	Maria Christina HOOGEWYS
Adres	Esplanadeplein 6 - 9300 AALST
Telefoon	053-76.95.70
Fax	053-70.85.36
E-mail	kolva.smi@smi-aalst.be
Website	http://www.smi-aalst.be
Bestuur van de instelling	VZW Katholiek Onderwijs Land van Aalst
Adres	Esplanadeplein 6 - 9300 AALST
Scholengemeenschap	SGKSO SALEM
Adres	Pachthofstraat 3 - 9308 GIJZEGEM
CLB	Vrij CLB Aalst
Adres	Langestraat 12 - 9300 AALST
Dagen van het doorlichtingsbezoek	11-03-2013, 18-03-2013, 19-03-2013, 20-03-2013, 21-03-2013, 22-03-2013
Einddatum van het doorlichtingsbezoek	22-03-2013
Datum bespreking verslag met de instelling	07-05-2013
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Jan Meers
Teamleden	Elly De Keyser Marina Droessaert Robert Vandeput Erik Van Nieuwenhuyze
Deskundige(n) behorend tot de administratie	nihil
Externe deskundige(n)	nihil

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	3
1 SAMENVATTING	5
2 DOORLICHTINGSFOCUS.....	7
2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus	7
2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus.....	7
3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?	8
3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?.....	8
3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?	8
3.1.1.1 Aardrijkskunde in de A-stroom (leerplan D/2008/7841/038).....	8
3.1.1.2 Techniek in de A-stroom (leerplan D/2010/7841/017).....	9
3.1.1.3 Chemie in aso tweede graad in de studierichtingen Economie en Latijn (leerplan D/2006/0279/039).....	10
3.1.1.4 Economie in aso tweede graad in de studierichting Economie (leerplan D/2006/0279/050).....	12
3.1.1.5 Wiskunde in aso tweede graad in de studierichting Wetenschappen (leerplan D/2002/0279/047).....	13
3.1.1.6 Aardrijkskunde in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde (leerplannen D/2010/7841/073 en D/2012/7841/023).....	15
3.1.1.7 Fysica in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde (leerplan D/2006/0279/058).....	16
3.1.2 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?	18
3.2 Respecteert de school de overige reglementering?	18
4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	20
4.1 Begeleiding.....	20
4.1.1 Leerbegeleiding	20
4.2 Evaluatie.....	21
4.2.1 Evaluatiepraktijk.....	21
4.2.2 Rapporteringspraktijk.....	22
5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL.....	23
6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL.....	25
6.1 Wat doet de school goed?	25
6.2 Wat kan de school verbeteren?	25
6.3 Wat moet de school verbeteren?	25
7 ADVIES EN REGELING VOOR HET VERVOLG	26
7.1 Onderwijsdoelstellingen: advies en regeling voor het vervolg.....	26
7.2 Overige erkenningsvoorwaarden: advies en regeling voor het vervolg	26
7.3 Overige reglementering: regeling voor het vervolg.....	26

INLEIDING

De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
 2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
 3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken
- (zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIPO-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de instelling een selectie van de onderwijsreglementering:
 - een selectie van structuuronderdelen om het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen na te gaan. Hierbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIPO-referentiekader:
 - o het onderwijsaanbod
 - o de uitrusting
 - o de evaluatiepraktijk
 - o de leerbegeleiding
 - een selectie van andere erkenningsvoorwaarden
 - een selectie van overige regelgeving.
2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor
 - doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
 - ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
 - doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de instelling dit na?
 - ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?
3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg.

Het onderzoek naar de hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid

De controle van de erkenningsvoorwaarden betreffende de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne van de instelling vindt gelijktijdig met de doorlichting plaats. Deze controle resulteert in een afzonderlijk verslag dat bij het doorlichtingsverslag wordt gevoegd en eveneens verschijnt op www.doorlichtingsverslagen.be.

Het advies

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Tot slot

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders, leerlingen of cursisten over de mogelijkheid tot inzage. Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 SAMENVATTING

De Sint-Maartenscholen in het centrum van Aalst vormen een pedagogisch geheel met eenzelfde opvoedingsproject en een overkoepelende pedagogische aanpak. Ze bestaan uit het Technisch Instituut Sint-Maarten, het Sint-Maarteninstituut en het Sint-Maarteninstituut eerste graad. Samen bieden ze een zesjarige structuur aan met een ruim gamma studierichtingen algemeen secundair onderwijs (aso) en technisch secundair onderwijs (tso), dit laatste in de studiegebieden Handel en Toerisme. De scholen hebben een betrekkelijk homogene schoolbevolking met goede onderwijskansen. De meeste leerlingen stromen vlot door in de eigen scholen en ronden er hun schoolloopbaan succesvol af. In het hoger onderwijs behalen ze resultaten die schommelen rond de Vlaamse gemiddelden.

Vanuit de stelling van het pedagogisch project Sint-Maarten dat iedereen gelijke kansen moet krijgen om aan zijn/haar toekomst te werken, hebben de scholen een zorgbegeleiding op maat uitgebouwd binnen een haalbaar en realistisch kader. Het leer- en leefklimaat is positief, het personeel toont engagement t.o.v. de onderwijstaak en er is aandacht voor de noden van alle leerlingen. Door de actualisering van het pedagogisch project is het overkoepelend directieteam er in geslaagd een ontwikkelingsdynamiek op gang te brengen.

De erkenningsonderzoeken gebeurden via de basisvormingsvakken aardrijkskunde, chemie, fysica, natuurwetenschappen, techniek en wiskunde, en via de vakken aardrijkskunde, bedrijfseconomie, economie, fysica en handel uit de specifieke gedeelten. Voor een aantal vakken en studierichtingen is de balans positief. De leerplanrealisatie voor bedrijfseconomie in de derde graad tso Handel is een voorbeeld van goede praktijk. De leerplandoelstellingen worden niet in alle onderzochte vakken in voldoende mate gerealiseerd. De leerplanrealisatie schiet er meestal tekort wat betreft volledigheid, evenwicht en diepgang. De evaluaties zijn er sterk productgericht en ze toetsen onvoldoende de leerplandoelstellingen. In het algemeen is de leerplangerichtheid in alle studierichtingen voor verbetering vatbaar.

De leerbegeleiding is grotendeels verweven met het gelijke onderwijskansen-beleid (GOK). De Sint-Maartenscholen hebben voor de leerbegeleiding een consistent netwerk van verantwoordelijkheden vastgelegd en de registratie efficiënt uitgebouwd. Er wordt veel aandacht besteed aan geregelde communicatie en informatie aan de ouders en het schoolteam. Het systematisch bewaken van de doeltreffendheid van de leerbegeleiding is nog een aandachtspunt. Dit is vooral het geval voor de preventieve leerbegeleiding in de vakken.

De evaluatiepraktijk vormt nog een uitdaging. De afstemming van de evaluatie op de leerplandoelstellingen wordt in vertrouwen overgelaten aan de leraren en vakgroepen. Dit resulteert in meerdere vakken in verschillen in de kwaliteit van de evaluatiepraktijk. De pedagogische entiteit controleert haar evaluatiepraktijk en haar attesterings- en oriënteringsbeleid te beperkt.

Met de rapporteringspraktijk willen de scholen regelmatig feedback geven over het leerproces en de ontwikkeling van de leerling. Met uitzondering van het attituderapport bevatten de rapporten echter vooral cijfergegevens. De commentaren beoordelen meestal de studiehouding van de leerling en geven weinig informatie over de vordering van het leerproces. Ook in het rapporteringsbeleid ontbreekt de aandacht voor doeltreffendheid.

De motiveringen van de B- en C-attesten bevatten niet altijd alle relevante elementen om de oriëntering van de leerlingen te staven. Uitgestelde beslissingen in de tweede en de derde graad zijn niet beperkt tot uitzonderlijke en individuele gevallen. In beide gevallen passen de scholen de regelgeving niet volledig correct toe.

Het kwaliteitszorgsysteem zit nog in een opbouwfase. In het systematisch doorlopen van de kwaliteitscirkel kunnen de scholen nog groeien. De invloed van de vakgroepwerking op de onderwijskwaliteit is matig omdat de beleidsmatige aansturing vooralsnog niet krachtig genoeg gebleken is. De juiste middelen en de

gepaste beoordelingsmethodes om de doeltreffendheid van de werking in kaart te brengen moeten nog verder worden uitgebouwd.

2 DOORLICHTINGSFOCUS

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus

Structuuronderdeel	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A	aardrijkskunde, techniek	
Graad 1 Latijn	aardrijkskunde, techniek	
Graad 1 Moderne wetenschappen	aardrijkskunde, techniek	
Graad 2 ASO Economie	chemie	economie
Graad 2 ASO Latijn	chemie	
Graad 2 ASO Wetenschappen	wiskunde	wiskunde
Graad 3 ASO Latijn-wetenschappen	aardrijkskunde, fysica	aardrijkskunde, fysica
Graad 3 ASO Moderne talen-wetenschappen	aardrijkskunde, fysica	aardrijkskunde, fysica
Graad 3 ASO Wetenschappen-wiskunde	aardrijkskunde, fysica	aardrijkskunde, fysica

2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus

Onderwijs

Begeleiding

Leerbegeleiding

Onderwijs

Evaluatie

Evaluatiepraktijk

Rapporteringspraktijk

3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde structuuronderdelen het volgende op.

3.1.1.1 Aardrijkskunde in de A-stroom (leerplan D/2008/7841/038)

Voldoet niet

Het aanbod is nog onvoldoende afgestemd op een evenwichtige en kwaliteitsvolle realisatie van de leerplandoelstellingen. De evaluatie levert in de meeste klassen weinig betrouwbare resultaten op.

Onderwijsaanbod In het eerste leerjaar komen alle thema's aan bod. Ze worden evenwel niet steeds evenwichtig gespreid over de beschikbare tijd. Daardoor wordt 'bebouwing en bevolking' in de meeste lesgroepen slechts gedeeltelijk en/of oppervlakkig behandeld. De inhoud is voldoende uitgewerkt vanuit de eigen omgeving en wordt ondersteund met terreinwaarnemingen. In het tweede leerjaar zijn de landschappelijke verkenning van Europa, het terreinwerk en het begeleid zelfstandig leren binnen 'toeristische landschappen' goed uitgewerkt. De rest van het aanbod was in het schooljaar 2011-2012 onvoldoende afgestemd op het huidige leerplan. Het sloot nog sterk aan bij de leerplandoelstellingen uit het vorige leerplan dat geldig was tot september 2008. In beide leerjaren is er systematisch aandacht voor de actualiteit.

Uitrusting Alle lessen vinden plaats in één van beide vaklokalen. Deze zijn uitgerust voor dataprojectie en beschikken over internettoegang. Het vaklokaal waar de lessen van het tweede leerjaar plaats vinden is voorzien van het basismateriaal, maar is sober aangekleed. Door middel van enkele ICT-opdrachten in de computerklas draagt het vak bij aan het nastreven van de vakoverschrijdende ICT-eindtermen.

Evaluatiepraktijk De school kiest voor gespreide evaluatie van het vak in de eerste graad. In de praktijk resulteert dit in een aantal toetsen met beperkte omvang en enkele gequoteerde taken. De vragen gaan te weinig uit van de leerplandoelstellingen. De toetsen zijn daardoor niet representatief voor het onderdeel van het leerplan dat ermee eenmalig geëvalueerd wordt. Ook de representativiteit van de onderdelen en de verhouding tussen kennis en vaardigheden in de totale bevraging over het leerplan worden niet bewaakt. Vooral in het tweede leerjaar wordt slechts een fractie van de leerplandoelstellingen geëvalueerd en is de evaluatie niet valide. In veel klasgroepen zijn de vragen voorspelbaar door het hergebruik van toetsen die minimaal van elkaar verschillen en die in parallelklassen op verschillende dagdelen en dagen worden afgenomen. De evaluatie levert dan ook geen betrouwbare resultaten op. De scores die aan de delibererende klassenraad worden voorgelegd weerspiegelen onvoldoende de mate waarin de leerling de leerplandoelstellingen beheerst. De transparantie is in enkele gevallen beperkt wegens het ontbreken van de puntenverdeling en/of de vragen bij de antwoorden op de toetsen.

Leerbegeleiding Tot vorig schooljaar beschikten de leerlingen enkel over zwart-wit

bronnenmateriaal in hun cursus en werd een gekleurde versie ervan geprojecteerd tijdens de les en bij de toetsen. Omdat tal van leerplandoelstellingen vertrekken vanuit waarnemingen op beeldmateriaal is het ter beschikking hebben van gekleurd bronnenmateriaal essentieel bij de voorbereiding van de toetsen. Dit werd voor het lopende schooljaar op punt gesteld. Voor de terreinwaarnemingen zijn goed uitgewerkte excursiebundels beschikbaar. De leerlingen weten duidelijk wat van hen verwacht wordt en ze krijgen studietips. Deze zijn weinig afgestemd op het realiseren van de leerplandoelstellingen. De evaluatie wordt niet benut als onderdeel van het leerproces. Ze sluit daarvoor te weinig aan bij de leerplandoelstellingen en dient niet als basis om bijvoorbeeld vaardigheden waarvan blijkt dat de leerling ze nog onvoldoende beheerst, verder aan te leren.

3.1.1.2 Techniek in de A-stroom (leerplan D/2010/7841/017)

Voldoet

De meeste leerplandoelstellingen worden in voldoende mate aangeboden en gerealiseerd. De school beschikt over de nodige minimale materiële uitrusting.

Onderwijsaanbod De meeste eindtermen en leerplandoelstellingen worden in voldoende mate aangeboden. Via projecten komen de verschillende toepassingsgebieden energie, biochemie, constructie, transport, informatica en communicatie geïntegreerd aan bod. Het toepassingsgebied biochemie krijgt iets minder aandacht. Bij de implementatie van de projecten zijn de kerncomponenten (technisch systeem, technisch proces, hulpmiddelen en keuzes) en de dimensies (begrijpen, hanteren en duiden) niet altijd herkenbaar opgenomen. Bij de realisaties staat het technisch proces, waarbij de leerlingen keuzes maken en leren gebruik maken van de juiste hulpmiddelen, niet altijd centraal. De gekozen techniekprojecten evolueren over de twee leerjaren van sterk gestuurde naar meer open opdrachten.

Uitrusting De minimale materiële vereisten zijn in voldoende mate aanwezig. De school beschikt over drie technieklokalen. Twee vaklokalen bieden voldoende ruimte om actief en constructief leren mogelijk te maken. De beperkte ruimte in verhouding tot de grootte van de klasgroep van het derde vaklokaal hypothekeert een optimale leerplanrealisatie. Zo ontbreken er onder meer voldoende werktafels.

De vaklokalen zijn bescheiden ingericht. Het aantal didactische borden is te beperkt om de lessen aanschouwelijk te onderbouwen.

Evaluatiepraktijk De school opteert voor een gespreide evaluatie. De klemtoon van de evaluatiepraktijk ligt meer op het product dan op het proces. De vraagstelling in toetsen en taken is vooral gericht op reproduceerbare kennis. Er zijn geen concrete evaluatiecriteria uitgewerkt op grond van de leerplandoelstellingen. De evaluatie van het leerproces krijgt minder aandacht. Voor de evaluatie van de technische realisaties zijn er aanzetten tot het gebruik van een zelfevaluatie instrument. Hierbij wordt echter vooral het eindproduct geëvalueerd en in mindere mate de wijze waarop de verschillende stappen van het technisch proces worden doorlopen.

In het algemeen worden de technische vaardigheden te weinig opgenomen

in de evaluatiepraktijk.

Leerbegeleiding De techniekprojecten vertrekken vanuit de leefwereld van de leerling. Het cursusmateriaal is degelijk en leerlingvriendelijk uitgewerkt. In de eigen ontwikkelde projectbundels is het technisch proces niet altijd herkenbaar opgenomen. De mogelijkheden om aanleg en belangstelling bij de leerlingen te ontdekken worden benut, maar nog niet aangewend met het oog op een doelgerichte onderbouwing van de studiekeuze en oriëntering.

Deskundigheidsbevordering De vakdeskundigheid, de bereidheid tot overleg en de samenwerking zijn sterke punten. De vakgroep vergadert regelmatig en bespreekt vakinhoudelijke aspecten zoals een kritische toetsing van de techniekprojecten en afspraken omtrent de evaluatie. De leraren volgen voldoende vakgerichte nascholing, maar de meer pedagogisch-didactische nascholing is beperkt.

3.1.1.3 Chemie in aso tweede graad in de studierichtingen Economie en Latijn (leerplan D/2006/0279/039)

Voldoet niet

De leerplandoelstellingen worden onvolledig gerealiseerd. De evaluatiepraktijk is te weinig afgestemd op de leerplandoelstellingen.

Onderwijsaanbod De leerplandoelstellingen worden onvolledig en onvoldoende evenwichtig aangeboden. Minder dan de helft van het door het leerplan opgelegde aantal leerlingenpractica wordt uitgevoerd. Er wordt geen leerlijn opgebouwd in het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden en de daaraan gekoppelde attitudes. De eindtermen over onderzoekend leren en leren onderzoeken worden daardoor onvoldoende gerealiseerd.

Door de aangeboden leerinhouden sterker uit te diepen en te illustreren dan het leerplan vooropstelt, staat de beschikbare lestijd onder druk. De leerplandoelstellingen (nrs. 19 t.e.m. 26) over reactiesoorten kunnen daardoor niet worden aangeboden. Nochtans suggereert het leerplan hiervoor een vierde van de vastgelegde lestijden. De vakgroep is zich van dit knelpunt bewust en tracht dit schooljaar een bijsturing door te voeren.

Over de realisatie van de leerplandoelstellingen over wetenschap en samenleving wordt beter gewaakt. De leerinhouden worden gekoppeld aan relevante en actuele voorbeelden uit de samenleving en aan de leefwereld van de leerlingen.

Uitrusting De beschikbare infrastructuur en de leermiddelen beantwoorden aan de vereisten van het leerplan. De leermiddelen, met inbegrip van ICT, worden passend ingezet om het onderwijsproces te ondersteunen. Er wordt aandacht besteed aan veilig werken met toestellen en materialen. De leeromgeving is voldoende leerkrachtig.

Evaluatiepraktijk De leerlingenevaluatie is om een aantal redenen te weinig valide. De tekorten in het aanbod weerspiegelen zich in de evaluatie. Toetsen en examens vertrekken wel vanuit de aangeboden leerinhouden, maar worden niet expliciet afgestemd op de leerplandoelstellingen. Hierdoor volgt het gevraagde beheersingsniveau te weinig de vereisten van het leerplan. Sommige opgaven mikken te hoog, andere zijn te eenzijdig gericht

op reproductie. Sommige open vragen laten te veel ruimte voor interpretatie bij zowel het antwoord als de verbetering. Bij meerkeuzevragen wordt geen rekening gehouden met de onderliggende redenering en giscorrecties wegen soms zwaar door. De taalzuiverheid van de opgaven wordt niet altijd nagegaan. De opgaven zijn - in tegenstelling tot het studiemateriaal - slechts beperkt gekaderd in leefwereldgerichte contexten. De evaluatie van leerlingenpractica gebeurt productgericht, op basis van een verslag per leerlingengroep. Experimentele vaardigheden en attitudes komen daarbij niet aan bod. Wel zijn de evaluatiecriteria transparant.

Bij het opstellen van de vragen spelen organisatorische aspecten (timing, samenstellingen) een grotere rol dan de eigenheid van de lesgroep. In de studierichting Latijn liggen de klasgemiddelden hoog en zijn er weinig tekorten. In de studierichting Economie zijn de prestaties beduidend zwakker. Zowel in het eerste als in het tweede leerjaar van de tweede graad behaalde in het schooljaar 2011-2012 bijna een vierde van de leerlingen een jaartekort voor het vak chemie. Doordat de evaluatiepraktijk zich te weinig richt op de leerplandoelstellingen, kunnen de leerlingenresultaten echter in vraag gesteld worden. De lage resultaten demotiveren de leerlingen en maken hen weinig ontvankelijk voor wetenschap als cultureel gegeven.

Leerbegeleiding De leerlingen beschikken over degelijk gestructureerd studiemateriaal. Er zijn afspraken rond een goede leerhouding en de verwachtingen bij toetsen en examens. De leerlingenagenda wordt consequent ingevuld en kan worden benut als planningsinstrument. In het eerste leerjaar is er een beperkt aantal studietips.

Naar aanleiding van zwakkere resultaten wordt remediëring aangeboden. Dit gebeurt op vraag van de leerlingen of na bespreking tijdens de klassenraad of in de cel leerlingenbegeleiding. Op toetsen en examens wordt klassikaal en individueel feedback gegeven. De oorzaak van tekorten wordt vooral toegeschreven aan een gebrekkige motivatie en studiehouding van de leerlingen. De remediëringsinitiatieven spitsen zich toe op het bijspijkeren van de studieplanning, extra toelichtingen of bijkomende oefeningen. De zwakke leerlingenresultaten vormden nog geen aanleiding om de les- of evaluatiepraktijk bij te sturen.

De op schoolniveau afgesproken sticordi-maatregelen (stimulerende, compenserende, remediërende en dispenserende maatregelen) voor leerlingen met leerproblemen worden consequent toegepast

Deskundigheidsbevordering Binnen de vakgroep wordt collegiaal samengewerkt om de horizontale en verticale samenhang te bewaken. Nascholingservaringen worden doorgegeven en nieuwe collega's worden begeleid. Er is gezamenlijke reflectie over het leerproces bij de leerlingen, maar nog te weinig kwaliteitsbewaking ten aanzien van de leerplanrealisatie en het afstemmen van de evaluatie op de leerplandoelstellingen.

3.1.1.4 Economie in aso tweede graad in de studierichting Economie (leerplan D/2006/0279/050)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden in voldoende mate bereikt. Het aanbod van de leerplandoelstellingen is volledig.

Onderwijsaanbod De specifieke eindtermen en de leerplandoelstellingen worden voldoende gerealiseerd. De leerlingen zijn in staat om een theoretisch economisch referentiekader op te bouwen en te evalueren door de studie van concrete economische vraagstukken. Zij leren over deze vraagstukken communiceren en leggen verbanden tussen economische en andere maatschappelijke vraagstukken. De specifieke eindtermen met betrekking tot de ondernemingen, markten en economische ontwikkeling worden op die manier bereikt. De cesuurdoelen met betrekking tot de onderzoekscompetentie worden minimaal gerealiseerd. De leerlingen kunnen onder begeleiding onderzoeksvragen formuleren, informatie verzamelen, onderzoek verrichten, onderzoeksresultaten verwerken, conclusies formuleren en rapporteren. Zij reflecteren wel over de onderzoeksresultaten en over het teamwerk maar niet over de aangewende onderzoeksmethodiek. Door de aarzelende aandacht voor de onderzoekscompetentie is dit aanbod van leerplandoelstellingen onevenwichtig gespreid over de graad heen. De combinatie met het projectwerk vanuit de schoolwerking maakt dat de leerlingen ook geconfronteerd worden met andere werkvormen dan het onderwijsleergesprek. Het zelf opbouwen van kennis, het zelf opzoeken van informatie en de rapportering van de eigen bevindingen mogen nog uitgebreider aan bod komen. In hun leerproces krijgen de leerlingen voldoende gelegenheid om hun ICT-vaardigheden geïntegreerd te ontwikkelen. Sporadisch komt het actuele sociaaleconomisch gebeuren aan bod tijdens de lessen. Een neerslag hiervan ontbreekt.

Onderwijsorganisatie Om na te gaan of de leerling belangstelling heeft voor de pool economie organiseert de school in het tweede leerjaar van de eerste graad het vak socio-economische initiatie in de basisoptie Moderne wetenschappen.

Uitrusting De leraren kunnen niet altijd een beroep doen op goed uitgeruste multimedialokalen, die bovendien voldoende groot zijn om creatieve werkvormen te hanteren. Mits reservatie gebruiken de leerlingen een computerlokaal extra (al dan niet met een internetverbinding). De leerlingen hebben toegang tot de mediatheek waarbij niet gedigitaliseerde bronnen in voldoende mate aanwezig zijn. De beperkte toegang tot het internet in de klaslokalen is niet volledig conform met de pedagogisch-didactische wenken uit het leerplan (media, p. 22). De minimale materiële vereisten stellen uitdrukkelijk dat de leerlingen gebruik moeten kunnen maken van het internet telkens daaraan behoefte is (leerplan, p. 23). Het ontbreken van een permanente stimulerende leeromgeving remt het bereiken van de leerplandoelstellingen en verhindert een kwalitatieve uitbouw van het economie-onderwijs.

Evaluatiepraktijk De evaluatie gebeurt door toetsen en examens. De verhouding tussen het dagelijks werk en de examens is voldoende transparant zowel voor de leerlingen als voor de ouders. De evaluatiepraktijk is representatief voor het geheel van de leerplandoelstellingen. De zelfevaluatie van de onderzoeksmethode ontbreekt. De validiteit van de bevraging - zowel in de

toetsen als in de examens - kan worden verhoogd door de vragen beter af te stemmen op het beheersingsniveau van de leerlingen.

De leerlingen ontvangen op geregelde tijdstippen een rapport. De drie attituderapporten geven een algemeen beeld van de leer- en leefhouding ten overstaan van het vak.

Leerbegeleiding De school biedt geen gestructureerde vakremediëring aan. Het is aan de vakleraar om remediërende initiatieven te nemen in samenspraak met de leerlingenbegeleiders. Dit neemt niet weg dat de leerlingen over een aantal ondersteunende instrumenten beschikken. 'Basisvaardigheden economie' geeft een inzicht in de vereiste kennis en vaardigheden om economie-onderwijs aan te pakken. Hierin worden eveneens de vereiste ICT-vaardigheden opgenomen. 'Leren leren economie' helpt de leerlingen in hun leerproces en maakt duidelijk welke soort vragen zij in hun evaluatie mogen verwachten.

Deskundigheidsbevordering Hoewel de frequentie van de formele vakgroepvergaderingen beperkt is, zijn de behandelde thema's relevant. Er is een interessant vakinformatiedossier waarin o.m. de verticale bewaking van de leerplanrealisatie aan bod komt net als de evaluatieafspraken. Uit de vakgroepverslagen blijkt vooral de zoektocht naar een efficiënte aanpak van de onderzoekscompetentie, de inschakeling van de pedagogische begeleiding hiervoor en de tijdsdruk van het leerplan.

3.1.1.5 Wiskunde in aso tweede graad in de studierichting Wetenschappen (leerplan D/2002/0279/047).

Voldoet

De eindtermen en de leerplandoelstellingen worden nipt voldoende gerealiseerd. De minimale materiële vereisten volstaan. De evaluatie is evenwichtig en verzorgd.

Onderwijsaanbod Met uitzondering van het onderdeel statistiek in het eerste leerjaar worden alle eindtermen en leerplandoelstellingen aangeboden. Voor statistiek komen enkele doelstellingen niet aan bod en sommige slechts gedeeltelijk. De planning is bij het begin van dit schooljaar tijdig bijgestuurd om te vermijden dat dit hiaat opnieuw zou voorkomen. Het aanbod is niet altijd evenwichtig verdeeld. Zo besteedt het eerste leerjaar zeer veel tijd aan getallenleer en heeft het tweede leerjaar onevenredig veel aandacht voor functies van de tweede graad. De component meetkunde kent daardoor een lichte onderbesteding. Over het algemeen is het aanbod voldoende afgestemd op de verwachte beheersingsniveaus van het leerplan, behalve voor sommige meetkundedoelstellingen die weinig ambitieus worden aangepakt.

In de planning, de verdeling en de aanbreng van het aanbod staat het handboek voorop in plaats van het leerplan. Daardoor ligt het accent meestal op het verwerken van leerinhouden en zijn de achterliggende leerplandoelstellingen niet altijd consequent het uitgangspunt. Aan rekenvaardigheden en meet- en tekenvaardigheden wordt voldoende gewerkt, maar o.a. probleemoplossende vaardigheden en denk- en redeneervaardigheden komen minder expliciet aan bod. Ook de aandacht voor de vakattitudes uit het leerplan is niet groot. Ze worden bovendien te veel beschouwd als vanzelfsprekend aanwezig doorheen heel het

curriculum.

Uitrusting De minimale materiële vereisten zijn aanwezig. Tijdens de lessen en de evaluatiemomenten gebruiken de leerlingen een grafisch rekentool. Ondanks de aandacht die de vakgroepwerking besteedt aan ICT-thematieken, maken de leraren in hun didactische aanpak weinig gebruik van de diverse mogelijkheden van ICT. Leraarafhankelijk zijn er enkele goede initiatieven rond algebraïsche en meetkundige pakketten maar over het geheel blijft de integratie beperkt tot het gebruik van de grafische rekenmachine en sporadische toepassingen op demonstratieniveau. Slechts af en toe wordt er uitgeweken naar een lokaal met computerfaciliteiten voor ICT-activiteiten door de leerlingen zelf. Daarmee worden de ICT-verwachtingen in het leerplan slechts minimaal ingevuld.

Evaluatiepraktijk De evaluatie is representatief en valide voor de leerinhouden, maar door de strikte leerboekgerichtheid is de relatie tussen de vragen en de leerplandoelen niet systematisch bewaakt. Behalve reken- en soms tekenvaardigheden worden vaardigheden niet expliciet geëvalueerd. Ook een efficiënte beoordeling van vakattitudes komt niet voor in de evaluatie. 'Dagelijks werk' krijgt alleen maar vorm via schriftelijke toetsen, waardoor vooral aan productevaluatie gedaan wordt, eerder dan aan procesevaluatie.

De evaluatie beklemtoont vaak de reproductie van kennis en routines. De verwerkingsniveaus van abstraherende begripsvorming en productieve toepassingsgerichtheid worden zelden vooropgesteld en bereikt. De moeilijkheidsgraad en de normgerichtheid van de vragen verschilt bovendien van leraar tot leraar. In het algemeen zijn er meerdere leraargebonden verschillen voor de diverse facetten van de evaluatiepraktijk. De vakgroep is er nog niet in geslaagd om meer gelijkgerichtheid af te dwingen.

Leerbegeleiding De didactische aanpak in de lessen is kwaliteitsvol, maar meestal frontaal, en reikt slechts af en toe verder dan het onderwijsleergesprek. Er zijn aanzetten tot het gebruik van meer activerende werkvormen, maar ze zijn gering en leraargebonden. Alle leraren hebben aandacht voor binnenklasdifferentiatie, maar bouwen die niet altijd structureel in. De wiskundige taalvaardigheden en de leervaardigheden uit het leerplan komen aan bod, maar de aanpak kadert nog onvoldoende in een doordachte leerlijn doorheen de graad. In het tweede leerjaar worden leerlingen uitgedaagd een deel(-tje) van hun leerproces in handen te nemen via begeleid zelfstandig leren.

De toetsen en examens worden besproken met de leerlingen. Bij leerproblemen worden diverse remediëringsacties en extra oefeningen uitgewerkt en opgevolgd. Bij leerstoornissen worden er compenserende maatregelen genomen. Waar gewenst kunnen leerlingen altijd een beroep doen op de leraren voor extra uitleg, e.v.t. via inhaallessen tijdens de middagpauze. De verantwoordelijkheid om hierop in te gaan wordt echter vooral bij de leerlingen gelegd. Daarnaast worden leerlingen, indien dit nodig blijkt, doorverwezen naar de structurele leerbegeleiding.

Deskundigheidsbevordering De vakgroep wiskunde doet ernstige inspanningen om het

wiskundeonderwijs te dynamiseren, maar is nog zoekende in structuur, systematiek en samenhang. Voorlopig leidt dit vooral tot inventariseringen en organisatorische vakafspraken, maar nog niet tot echte vernieuwingen en bijstellingen in de klaspraktijk. Het proces om samen te werken aan een gezamenlijke visie en een gelijkgerichte aanpak van de diverse ondersteunende onderwijsprocessen is pas recentelijk opgestart. Onder impuls van de samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst staan er diverse initiatieven in de steigers. Het is een uitdaging voor de vakgroep om dit momentum vast te houden en om tot gedragen gemeenschappelijke standpunten te komen, bijvoorbeeld via een hernieuwde studie van de leerplannen.

3.1.1.6 Aardrijkskunde in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde (leerplannen D/2010/7841/073 en D/2012/7841/023)

Voldoet niet

De leerplandoelstellingen worden onvoldoende gerealiseerd. De evaluatie peilt niet naar een aanvaardbaar beheersingsniveau van de leerplandoelstellingen.

Onderwijsaanbod De thema's 'Verstedelijking en ruimtelijke ordening' en 'Draagkracht en mondiale verschuivingen' worden volledig en met voldoende diepgang behandeld. 'Kosmografie', 'Atmosfeer' en 'Opbouw en afbraak van fysische landschappen' worden aangeboden met een tekort aan diepgang in de wetenschappelijke onderbouwing van de inhoud. Daardoor wordt weinig inzicht in de processen bijgebracht. Dit is vooral van toepassing op 'Bewegingen van de aarde' en op de leerplandoelstellingen die gekoppeld zijn aan de realisatie van de specifieke eindtermen. Het thema 'Bodems' krijgt slechts een gedeeltelijke en oppervlakkige invulling. Er blijven verder hiaten in het aanbod wat betreft de themaoverschrijdende doelstellingen, het West-Europees weer, de vergelijkende studie van twee reliëfgebieden en de behandeling van een keuzethema. De geografische excursie krijgt een gepaste, maar inhoudelijk beperkte invulling.

De school heeft pas sedert vorig schooljaar structurele aandacht voor de onderzoekscompetentie. Ze volgt daarbij niet de aanbeveling van het leerplan en kiest voor de realisatie ervan in elk van de poolvakken. De opdracht die in het lopende schooljaar uitgewerkt is binnen het vak aardrijkskunde omvat de meeste stappen die vereist zijn voor de realisatie, maar het grote aantal leerlingen laat niet toe de passende begeleiding en procesevaluatie te organiseren in de beschikbare tijd. Ze kan dan ook niet ingeroepen worden als realisatie van de onderzoekscompetentie binnen de pool.

Uitrusting De lessen vinden plaats in een voldoende uitgerust vaklokaal met mogelijkheid tot dataprojectie en internettoegang. De ICT-uitrusting in het lokaal wordt gebruikt voor grootbeeldprojectie, maar wordt weinig benut voor demonstratie van online toepassingen. Ondanks de verwachting van het leerplan, wordt de computerklas niet gebruikt voor de realisatie van leerplandoelstellingen.

Evaluatiepraktijk De punten voor het dagelijks werk zijn samengesteld uit enkele opdrachten en een aantal toetsen. De opdrachten beperken zich tot het in een aangereikte tekst opsporen van de antwoorden op vragen. De bevraging bij

toetsen en examens is nagenoeg uitsluitend gericht op de reproductie van feitenkennis uit de cursus. Het ontbreekt aan de evaluatie van vaardigheden (leerplan punt 2 Algemene doelstellingen, waaronder 2.2 Het domein van de vaardigheden). Ook de leerplandoelstellingen die vereisen dat de leerlingen inzicht hebben in processen en/of mechanismen worden slechts reproductief bevraagd. Het peil van de evaluatie is dan ook niet in overeenstemming met het beheersingsniveau dat verwacht wordt in de studierichtingen van de pool Wetenschappen.

Leerbegeleiding De leerlingen beschikken over een cursus die de inhoud bevat zoals hierboven beschreven onder 'Onderwijsaanbod'. Op het digitaal platform worden de presentaties uit de les ter beschikking gesteld. Vanaf het huidige schooljaar beschikken de leerlingen van het eerste leerjaar enkel nog tijdens de les over een leerboek dat door de school ter beschikking wordt gesteld. Door de progressieve uitwerking van deze keuze zal dat volgend jaar ook het geval zijn voor de leerlingen van het tweede leerjaar. Daardoor beschikken de leerlingen bij hun voorbereiding van toetsen en examens niet over de ondersteuning die voor de realisatie van de leerplandoelstellingen vereist is. De beschikbare informatie vertoont immers hetzelfde gebrek aan diepgang en dezelfde hiaten als het huidige aanbod.

Tijdens de lessen is er grootbeeldprojectie van bronnenmateriaal. De talrijk beschikbare online toepassingen die het inzichtelijk leren bevorderen en door hun doeltreffendheid ook tijdswinst opleveren, worden niet benut. Door het ontbreken van opdrachten in de computerklas krijgen de leerplandoelstellingen m.b.t. onderzoeks- en ICT-vaardigheden en GIS (geografisch informatiesysteem) niet de gepaste invulling.

De leerlingen weten wat van hen verwacht wordt bij toetsen en examens, maar de reproductieve evaluatie draagt weinig bij tot het inzichtelijk leren. De resultaten zijn daardoor ook geen voedingsbodem voor feedback die gericht is op het verhogen van inzicht in de leerstof of het verbeteren van het vaardigheidsniveau.

3.1.1.7 Fysica in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde (leerplan D/2006/0279/058)

Voldoet niet

De vaardigheidsgerichte leerplandoelstellingen worden onvoldoende gerealiseerd. De evaluatiepraktijk is te weinig afgestemd op de leerplandoelstellingen.

Onderwijsaanbod De leerplandoelstellingen die gekoppeld zijn aan de eindtermen over onderzoekend leren en leren onderzoeken worden niet in voldoende mate gerealiseerd. Er kan niet worden aangetoond dat het door het leerplan opgelegde aantal leerlingenpractica wordt uitgevoerd. Tijdens de uitgevoerde leerlingenpractica oefenen de leerlingen wel experimentele vaardigheden en werken ze volgens de wetenschappelijke onderzoeksmethode. De opdrachten volgen echter nog geen leerlijn van meer gesloten naar meer open practica. Hierdoor worden te weinig stappen gezet van onderzoekend leren naar leren onderzoeken. Het vak fysica draagt te weinig bij aan de eindtermen over de onderzoekscompetentie die binnen de pool Wetenschappen moeten worden gerealiseerd. In de andere poolvakken (aardrijkskunde, biologie en

chemie) worden deze eindtermen evenmin als een geïntegreerd geheel gerealiseerd. De vakgroep is zich bewust van dit tekort en stuurt dit schooljaar een aantal practica bij, zodat onder meer aandacht wordt besteed aan het stellen van onderzoeksvragen en reflectie op de resultaten. Het verwerven van informatie aan de hand van diverse methoden (specifieke eindterm 29) blijft ook in de bijsturingsinitiatieven onderbelicht.

De overige leerplandoelstellingen worden wel evenwichtig en op een goed beheersingsniveau aangeboden. De leerinhouden zijn zinvol gekoppeld aan de wetenschappelijke actualiteit en toepassingen in de samenleving. Een aantal waardevolle uitstappen zijn goed afgestemd op de leerplandoelstellingen. Het gebruik van beduidende cijfers en rekenregels krijgt soms te veel nadruk. Naast het systematisch aanbieden van uitbreidingsleerstof, zetten ook talrijke extramurale activiteiten de beschikbare lestijd onder druk. Dit heeft niet enkel een impact op de vaardigheidsgerichte doelstellingen, maar ook op de diepgang waarmee de leerinhouden over elektromagnetische golven aan bod komen. Multimedia worden voldoende geïntegreerd in de lespraktijk en in de taken voor de leerlingen.

Uitrusting De beschikbare infrastructuur en de leermiddelen beantwoorden aan de vereisten van het leerplan. De leermiddelen, met inbegrip van ICT, worden passend ingezet om het onderwijsproces te ondersteunen. Er wordt aandacht besteed aan veilig werken met toestellen en materialen. Het meubilair van het fysicaklokaal is verouderd, maar voldoet. De leeromgeving is voldoende leerkrachtig.

Evaluatiepraktijk Toetsen en examens zijn representatief voor de aangeboden leerinhouden, maar worden niet expliciet afgestemd op de leerplandoelstellingen. Hierdoor sluit het gevraagde beheersingsniveau niet altijd aan bij de vereisten van het leerplan. Dit hypothekeert de validiteit van de leerlingenevaluatie. De spreiding van de toets- en examenopgaven over de verschillende leerinhouden is niet evenwichtig. De examens zijn omvangrijk en staan niet voldoende in relatie tot de instructietijd. De vraagstelling is wel gevarieerd en gericht op kennis, inzicht en toepassing. Er worden inspanningen geleverd om de opgaven contextrijker te maken en meer te richten op kennisconstructie. Vaardigheidsgerichte doelstellingen worden weinig geëvalueerd. Er zijn geen vormen van procesevaluatie, gekoppeld aan het ontwikkelen van onderzoekscompetentie. Ook de evaluatie van leerlingenpractica gebeurt productgericht, op basis van het verslag. Wel wordt stilaan meer rekening gehouden met vakgebonden attitudes. De evaluatiecriteria zijn transparant voor de leerlingen.

Doordat de evaluatiepraktijk zich te weinig richt op de leerplandoelstellingen, kunnen de leerlingresultaten in vraag gesteld worden. In het schooljaar 2011-2012 waren in de onderzochte studierichtingen de klasgemiddelden voor fysica systematisch lager dan die van alle andere vakken. Zowel in het eerste als in het tweede leerjaar behaalde bijna een vierde van de leerlingen een jaartekort voor fysica. De lage resultaten bevorderen de studiemotivatie voor het vak niet.

Leerbegeleiding Het leerklimaat is rustig en gericht op leren. De lessen verlopen

overwegend leraargestuurd, leerlingactieve werkvormen zijn minder ingeburgerd. De leerlingen participeren wel aan de leergesprekken. Er is in de lessen veel aandacht voor het aanbieden van structuur en voor het correct gebruik van het vakjargon. Het studiemateriaal van de leerlingen is ondersteunend, maar hun notities en schoolagenda zijn vaak slordig ingevuld. Er zijn afspraken rond een goede leerhouding en de verwachtingen bij toetsen en examens. Oefeningen worden gedifferentieerd aangeboden voor leerlingen met meer of minder wiskundige achtergrond. Voor het leren oplossen van vraagstukken worden strategieën aangereikt.

Naar aanleiding van zwakkere resultaten wordt remediëring aangeboden. Dit gebeurt op vraag van de leerlingen of na bespreking tijdens de klassenraad of in de cel leerlingenbegeleiding. Na toetsen en examens volgt klassikale en individuele feedback. De oorzaak van tekorten wordt vooral toegeschreven aan een gebrekkige motivatie en studiehouding van de leerlingen. De remediëringsinitiatieven spitsen zich toe op het bijspijkeren van de studieplanning, extra toelichtingen of bijkomende oefeningen. De zwakke leerlingenresultaten waren nog geen aanleiding om het onderwijsproces of de evaluatiepraktijk bij te sturen.

De op schoolniveau afgesproken sticordi-maatregelen (stimulerende, compenserende, remediërende en dispenserende maatregelen) voor leerlingen met leerproblemen worden consequent toegepast. Gemotiveerde leerlingen worden gestimuleerd om deel te nemen aan de fysica-olympiade en begeleid in hun voorbereiding op de toelatingsproef arts/tandarts.

Deskundigheidsbevordering Binnen de vakgroep wordt collegiaal samengewerkt om de horizontale en verticale samenhang te bewaken. Nascholingservaringen worden doorgegeven en nieuwe collega's worden begeleid. Er is gezamenlijke reflectie over het leerproces bij de leerlingen, maar nog te weinig kwaliteitsbewaking ten aanzien van de leerplanrealisatie en het afstemmen van de evaluatie op de leerplandoelstellingen.

3.1.2 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

Onderzochte erkenningsvoorwaarde	ja, neen
Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (codex so, art. 15, §1, 5°)	ja
Neemt de school de reglementering betreffende verlofregeling en aanwending van de schooltijd in acht? (codex so, art. 15, §1, 7°)	ja
Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding dat minstens de verplichte bepalingen vermeldt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 39 en 40)	ja

3.2 Respekteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

Onderzochte regelgeving	ja, neen
Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (codex so, art. 111 en 112)	ja
• de bijdrageregeling en afwijkingen	ja
• bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis	ja
• het evaluatiestelsel met inbegrip van de remediëingsmaatregelen	ja
• de verhaalmogelijkheden tegen eindbeslissingen van klassenraden over leerlingen	ja
• studie-, orde en tuchtreglement waarbij het studiereglement de grote krachtlijnen van de organisatie van de studies bevat	ja
• engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen (codex so, art. 111, §3)	ja
Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (codex so, art. 110/1 t.e.m. 110/27)	ja
Informeert de school ouders en leerlingen en personeel over het centrum voor leerlingenbegeleiding waarmee ze samenwerkt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 33)	ja
Respecteert de voorziene verhaalmogelijkheid de reglementair voorgeschreven procedure? (codex so, art. 115/4)	ja
Respecteert de school voor gewoon secundair onderwijs de reglementaire bepalingen met betrekking tot oriëntering en evaluatie van leerlingen? (codex so, art. 254, §1, 256, §1, 1° en BVR van 19-7-2002)	neen
Verloopt het afleveren van attesten van verworven bekwaamheid correct? (codex so, art. 115, tweede alinea en 252, §1, b)	ja
Verloopt het afleveren van attesten van lesbijwoning correct? (codex so, art. 115, derde alinea en 252, §2)	ja
Respecteert de school het minimumlessenrooster? (codex so, art. 148-157 en BVR van 19-7-2002)	ja

4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

4.1 Begeleiding

4.1.1 Leerbegeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor doelgerichtheid, ondersteuning, ontwikkeling.

Motivering

Het zorgbeleid verloopt gelijkgericht in het pedagogisch geheel van de eerste graad, respectievelijk het aso en het tso. Accentverschillen zijn afgestemd op de eigenheid van het leerlingenpubliek. In de tekst wordt met 'de school' het pedagogisch geheel bedoeld.

De school kadert haar visie op zorg binnen het pedagogisch project, dat het realiseren van gelijke en optimale kansen voor alle leerlingen vooropstelt. In het kader van leerbegeleiding engageert de school er zich toe om de leerlingen een goede studiehouding bij te brengen, te voorzien in een individuele aanpak en een 'attent' zorgbeleid te ontwikkelen. De leerbegeleiding is sterk verweven met het GOK-beleid, dat zich toespitst op taalvaardigheid en preventie en remediëring van studie- en gedragsproblemen en van ontwikkelings- en leerachterstanden. Voor de leerbegeleiding vormen de GOK-actieplannen een belangrijke leidraad. Ze omvatten concrete, maar voor de preventieve leerbegeleiding niet altijd geoperationaliseerde doelen.

Voor het zorgbeleid en de leerbegeleiding in het bijzonder, werkt de school in twee fasen, met specifieke aanspreekpunten. De klastitularissen en de vakleerkrachten zijn verantwoordelijk voor de algemene drempelverlagende zorgmaatregelen, de leerlingenbegeleiders en de CLB-medewerkers voor de aanvullende individuele zorg. De verwachtingen en verantwoordelijkheden zijn op elk niveau gekend.

De school ondersteunt de leer- en studiebegeleiding structureel via uren taak- en functiedifferentiatie, toegevoegd aan de GOK-uren. Binnen dit structureel kader werd een waaier aan preventieve en curatieve initiatieven ontwikkeld. De preventieve acties sluiten aan bij de vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren'. De curatieve maatregelen omvatten onder meer individueel begeleide studieplanning, vakgebonden remediëring, structurele inhaallessen en sticordi-maatregelen. De schoolleiding heeft oog voor het motiveren en inspireren van alle betrokkenen. Er wordt veel aandacht besteed aan geregelde communicatie en informatie aan de ouders en het schoolteam. Het appel aan de ouders resulteert in betrokkenheid die de schoolinitiatieven versterkt.

Zowel op de eerste als op de tweede lijn worden de begeleidingsinitiatieven geregistreerd in de leerlingendossiers. Om het leerlingvolgsysteem beter toegankelijk te maken en efficiënter te kunnen benutten, schakelt de school momenteel over naar een digitale versie.

Uit de vakkendoorlichting blijkt dat de meeste vakleraren en klastitularissen hun verantwoordelijkheid opnemen op het vlak van remediëring en een signaalfunctie vervullen voor doorverwijzing naar de tweedelijnszorg. De leerlingenbegeleiders, de CLB-medewerkers en het directieteam volgen de problematieken nauwgezet op tijdens het wekelijks overleg. De preventieve studiebegeleiding wordt leraarafhankelijk ingevuld. Ze resulteert nog niet in een gezamenlijke aanpak die de leervaardigheden verticaal opbouwt volgens een afgesproken leerlijn. Directie en zorgteam zijn zich bewust van de nood aan verdere aansturing en opvolging.

Het systematisch bewaken van de doeltreffendheid van de leerbegeleiding is voor de school nog een

aandachtspunt. Het ontbreken van operationele en meetbare doelen verhindert voor een aantal aspecten een betrouwbare effectmeting. Dit is vooral van toepassing voor de preventieve leerbegeleiding in de vakken. Het rendement van studiedagen, tussenkomsten van de pedagogische begeleidingsdienst of aangereikte informatie door het zorgteam wordt weinig onderzocht. Gezamenlijke evaluatie met leerlingen en ouders over de sticordi-maatregelen en de aangereikte studietips, leidde wel tot verfijning en bijsturing. Het effect van de remediërende maatregelen die tijdens de klassenraden worden afgesproken, wordt door de leerlingenbegeleiders mee opgevolgd.

De schoolleiding staat open voor de verwachtingen van de overheid inzake leerbegeleiding. De verantwoordelijken op de tweede lijn volgen geregeld nascholing om zich verder te professionaliseren. Het sensibiliseren en informeren van het hele schoolteam kreeg in de voorbije jaren groeiende aandacht, mede onder impuls van de GOK-werking. Leer- en studiebegeleiding werd vooralsnog niet als een apart thema opgenomen in het nascholingsplan van de school. De school maakt zich sterk dat het breed toegankelijk maken van het digitale leerlingvolgsysteem de vakgebonden leerbegeleiding positief zal beïnvloeden.

4.2 Evaluatie

4.2.1 Evaluatiepraktijk

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor ondersteuning, ontwikkeling.

Motivering

De evaluatiepraktijk wordt onvoldoende aangestuurd vanuit een integrale visie. Het beleid focust vooral op de organisatorische aspecten van de evaluatiepraktijk. De inhoudelijke vormgeving van de evaluatie wordt toevertrouwd aan de vakgroepen. Ze worden daarbij niet aangestuurd door expliciete richtlijnen betreffende validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Dit resulteert in verschillen in de kwaliteit van de evaluatiepraktijk. In de tekst wordt met 'de school' het pedagogisch geheel bedoeld.

De school ondersteunt de organisatie van de evaluatie door duidelijke procedures. Een aantal vakken wordt gespreid geëvalueerd, de andere op basis van dagelijks werk en examens. Het gewicht van de examens neemt stapsgewijs toe van de eerste naar de derde graad. Het minimale aantal toetsen is vastgelegd. Het bewaken van de leerplangerichtheid van de evaluatie wordt overgelaten aan de leraren en vakgroepen. Voor de vakgroepen waarin knelpunten ontdekt worden, wordt de ondersteuning ingeroepen van de pedagogische begeleidingsdienst.

Er is geen gestructureerde opvolging van de kwaliteit van de evaluatiepraktijk. Over het algemeen verloopt de evaluatie op conventionele wijze. De evaluatie is overwegend gericht op een testcultuur. In de toetsen en de proefwerken van sommige vakken wordt zij overwegend kennis- en productgericht ingevuld. Bijsturing van het leerproces van de leerling op basis van zijn resultaten komt weinig voor. Leraren en vakgroepen reflecteren zelden over de resultaten met het oog op het optimaliseren van de eigen lespraktijk.

De school controleert ook haar attesterings- en oriënteringsbeleid nog te beperkt. Attesteringsgegevens en bijhorende adviezen worden onvoldoende geanalyseerd en leiden hierdoor niet tot bijstellingen van de evaluatie- en begeleidingspraktijk.

Uitgestelde beslissingen in de tweede en de derde graad zijn niet beperkt tot uitzonderlijke en individuele gevallen. De resultaten worden onvoldoende aangewend om het onderwijsleerproces bij te sturen. Men volgt hierbij niet de algemene regel die er van uitgaat dat de klassenraad de leerling afdoende kent en weet wat hij waard is, na hem gedurende een volledig schooljaar te hebben begeleid en geëvalueerd, om op 30 juni een eindbeslissing te nemen. De school past hier de regelgeving niet volledig correct toe.

Evaluatie is een aandachtspunt van de school en de evaluatiepraktijk was de voorbije jaren onderwerp van

overleg. Op de pedagogische studiedagen kwamen aspecten van evaluatie aan bod en in de vakgroepen was er inbreng van de pedagogische begeleiding. De implementatie van de opgedane inzichten verloopt langzaam.

Inbreuk(en) op de regelgeving

De regelgeving rond de 'uitgestelde beslissingen' conform omzendbrief SO 64, 8.1.2

4.2.2 Rapporteringspraktijk

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor doelgerichtheid, ondersteuning.

Motivering

Het pedagogisch geheel wil frequent rapporteren over de ontwikkeling van haar leerlingen. Zij doet dit schriftelijk via rapporten, mededelingen in de agenda en mondeling ter gelegenheid van contactmomenten met de ouders. In de tekst wordt met 'de school' het pedagogisch geheel bedoeld.

De school communiceert over de studieresultaten van de leerlingen via de rapporten voor dagelijks werk, de trimester- of semesterrapporten en het jaarsyntheserapport. Over de geïntegreerde proef wordt apart gerapporteerd. De trimester- en semesterrapporten bevatten een cijfermatige verrekening per vak van de studieresultaten voor dagelijks werk en/of gespreide evaluatie en/of examens. De resultaten van de leerling worden gekoppeld aan een klasprofiel. Op het einde van het schooljaar krijgen de leerlingen een uitgebreid jaarsyntheserapport met de berekende jaarresultaten per vak, de behaalde attesten/studiebewijzen en de adviezen van de delibererende klassenraad. De attituderapporten bieden de ouders en leerlingen informatie over de studiehouding en de sociale vaardigheden. De school maakt veelvuldig gebruik van vakantietaken en soms van waarschuwingen.

De rapporten bevatten vooral cijfergegevens (met uitzondering van het attituderapport). Ze worden door de vakleraren nog te weinig benut voor verduidelijkende, diagnostische vakcommentaren. Afhankelijk van de studierichting en van de leerkracht hebben de commentaren vooral betrekking op de ingeschatte studiehouding van de leerlingen. De rapporten voor dagelijks werk bevatten geen ruimte voor diagnostische commentaren bij de studieresultaten per vak. De klastitularis neemt gesignaleerde commentaren op bij het globale commentaar. De rapporteringspraktijk biedt weinig ondersteuning voor het leerproces.

De motivering van de B- en C-attesten en de oriënteringsadviezen worden onvoldoende inhoudelijk onderbouwd. Men geeft in de communicatie aan de ouders niet alle concrete elementen aan die hebben geleid tot de beslissing van de klassenraad (o.a. inhoudelijke analyse van de tekorten, de aangeboden remediëringsinitiatieven,...). De school volgt hierbij de regelgeving onvoldoende.

Deskundigheidsbevordering op het vlak van een meer procesgerichte evaluatie en rapportering door leraren bleef tot nog toe beperkt. Hieraan gekoppeld bleef ook de aandacht voor de effecten van de rapporteringspraktijk beperkt.

Inbreuk(en) op de regelgeving

De motivering van de B- en C-attesten conform het Besluit van de Vlaamse Regering van 19/07/2002, art.5, §5, 6 en 8.

5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

De drie Sint-Maarten scholen maken samen een pedagogisch geheel uit dat aangestuurd wordt door een overkoepelend directieteam. De adjunct-directeurs, een gezamenlijke administratie en een uitgebreid netwerk van coördinatoren voor diverse aspecten van de schoolwerking ondersteunen mede de uitvoering van de beleidsbeslissingen. De verschillende verantwoordelijkheden zijn duidelijk afgesproken in een transparant organigram. De scholen zetten daarmee in op een gedeeld beleid en actieve betrokkenheid van het middenkader.

Toch blijft binnen deze constellatie elke directeur volledig verantwoordelijk voor alle bestuursaspecten van zijn/haar school. Op het uitvoeringsniveau bewaart elke school - vooral de tweedeling tussen de aso – school en de tso-school – daarmee een zekere eigenheid. De dagelijkse schoolwerking is voor leraren en leerlingen grotendeels nog steeds een apart gegeven per school. De pedagogische entiteit heeft de intentie om dit op termijn meer te laten stroomlijnen.

Het directieteam is er in geslaagd om het pedagogisch geheel te onderbouwen met een gedragen en algemeen aanvaarde visie: het geactualiseerde pedagogisch project Sint-Maarten. Het schoolbestuur en de scholen samen nemen hierin principiële opties en zetten ze om in strategische doelstellingen. Ze worden geconcretiseerd in prioriteiten en acties per schooljaar en voor de volgende schooljaren. De meeste ondersteunende onderwijsprocessen worden via het hoogste niveau gecoördineerd en o.a. het zorgbeleid en de operationele uitbouw ervan hebben zo vorm gekregen. Ondanks het brede draagvlak wordt deze doelgerichtheid in de praktijk op het uitvoeringsniveau en in de dagelijkse werking van de onderscheiden scholen nog niet consequent en gelijkgericht ingevuld. De scholen moeten hier nog groeien in convergentie. De zelfreflectie over de wisselwerking tussen visie en praktijk is voorlopig vooral een zaak van het directieteam.

De decretaal verplichte overlegorganen functioneren conform de regelgeving. Diverse werkgroepen en de brede coördinatorenwerking geven extra dynamiek aan de participatieve besluitvorming. Een open en transparant communicatiebeleid is voor het directieteam een hoeksteen van de goede werking van de pedagogische eenheid. Het moet voor het korps duidelijk zijn wat de beleidslijnen zijn en welke beleidsverantwoordelijke aan te spreken bij problemen en/of moeilijkheden. Afgezien van de personeelsvergaderingen communiceren de directies met het personeel grotendeels digitaal. Uit de realiteit blijkt de doorstroming van informatie en feedback tussen de leiding en het team niet altijd optimaal te werken in beide richtingen. De pedagogische eenheid moet nog groeien in de doelmatigheid van de interne communicatie.

De pedagogische entiteit zit in een opbouwfase wat haar kwaliteitszorgsysteem betreft. De visie op kwaliteitszorg is voorlopig eerder pragmatisch en vindt inspiratie in elementen van de gelijke onderwijskansen werking (GOK). De doelgerichtheid wordt nog niet ondersteund door een consistente en integrale visie met meetbaar geformuleerde doelstellingen. Toch worden op regelmatige basis concrete prioriteiten en thema's naar voren geschoven, opgevolgd en geëvalueerd. Verder wordt gemikt op ieders individuele verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het collectief.

Via werkgroepen en coördinatoren werkt de pedagogische entiteit aan de kwaliteitsverbetering van verschillende aspecten van de schoolwerking. Kwaliteitsbewaking van de leerplanrealisatie, het leerproces, de evaluatie en de samenhang hiertussen wordt overgelaten aan de vakwerkgroepen. Niet alle vakwerkgroepen nemen deze pedagogisch-didactische ondersteuning even consequent en nauwgezet op. Om de werking te systematiseren lopen sommige vakwerkgroepen een begeleidingstraject met de externe pedagogische begeleidingsdienst van de koepel.

De scholen brengen de doeltreffendheid van hun werking beperkt en eerder intuïtief in kaart. Ze

verzamelen en analyseren gegevens over sommige parameters van hun beleid, houden enquêtes en proberen geregeld sterkte-zwakte analyses te maken. Systematisch gegevens meten en analyseren vertrekkende vanuit vooropgezette doelstellingen, is in de kwaliteitswerking minder terug te vinden. De uitbouw van de juiste middelen en van de gepaste beoordelingsmethodes moet nog groeien .

Er is voldoende aandacht voor het talenbeleid, zowel voor het Nederlands als instructietaal als voor correct Nederlands in de communicatie. De talige beginsituatie van de leerlingen wordt in kaart gebracht en het beleid stimuleert de leraren tot meer taalgericht en communicatief onderwijs. Op schoolniveau zijn er acties om een positieve omgang met taaldiversiteit en -cultuur te bevorderen. De GOK-werking geeft enige structuur aan de talrijke en goede initiatieven, maar een integrale visie en aanpak zijn nog niet sterk uitgewerkt. De aandacht voor de effectiviteit kan nog groeien.

6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De zorg voor de leerlingen.
- De brede vorming.
- De structurele uitbouw van de leerbegeleiding.
- Het engagement van de personeelsleden.

Wat betreft het algemeen beleid

- De recente ontwikkelingsdynamiek.
- De verdeling van de taken binnen het directieteam.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplangerichtheid in een aantal vakken.
- De realisatie van de cesuurdoelen voor de onderzoekscompetentie in de tweede graad aso Economie.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De didactische uitrusting in sommige lokalen.
- De preventieve leerbegeleiding op klasniveau.
- De evaluatiepraktijk.
- De ICT-integratie in de vakken.
- De toepassing van activerende werkvormen.

Wat betreft het algemeen beleid

- De ontwikkeling van een gedragen visie op de onderwijskundige processen.
- De systematiek in de uitbouw van de kwaliteitszorg.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor aardrijkskunde in de A-stroom.
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor chemie in de tweede graad aso Economie en Latijn.
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor fysica in de derde graad aso Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde.
- De realisatie van de leerplandoelstellingen voor aardrijkskunde in de derde graad aso Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde.

Wat betreft de regelgeving

- De motivering van de B- en C-attesten conform het Besluit van de Vlaamse Regering 19/07/2002, art 5 § 5, 6, 8 (wordt opgevolgd).
- De regelgeving i.v.m. uitgestelde beslissingen (wordt opgevolgd).

7 ADVIES EN REGELING VOOR HET VERVOLG

7.1 Onderwijsdoelstellingen: advies en regeling voor het vervolg

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen':

BEPERKT GUNSTIG

omwille van het onvoldoende realiseren van de leerplandoelstellingen voor

Structuuronderdeel	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A	X	
Graad 1 Latijn	X	
Graad 1 Moderne wetenschappen	X	
Graad 2 ASO Economie	X	
Graad 2 ASO Latijn	X	
Graad 3 ASO Latijn-wetenschappen	X	X
Graad 3 ASO Moderne talen-wetenschappen	X	X
Graad 3 ASO Wetenschappen-wiskunde	X	X

Om deze tekorten op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf 22-03-2016 opnieuw een controle uit.

7.2 Overige erkenningsvoorwaarden: advies en regeling voor het vervolg

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor de overige erkenningsvoorwaarden:

GUNSTIG

7.3 Overige reglementering: regeling voor het vervolg

Het inspectieteam stelde volgende inbreuk(en) vast:

- De motivering van de B- en C-attesten conform het Besluit van de Vlaamse Regering 19/07/2002, art 5 § 5, 6, 8 (wordt opgevolgd)
- De regelgeving i.v.m. uitgestelde beslissingen (wordt opgevolgd)

Om deze inbreuk(en) op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf 22-03-2016 opnieuw een controle uit.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname
Jan Meers de inspecteur-verslaggever	Naam: het bestuur of zijn gemandateerde
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling	

Bijlage bij het verslag van doorlichting van:

Sint-Maarteninstituut te Aalst
Technisch instituut Sint-Maarten
Sint-Maarteninstituut eerste graad

Inleiding

Graag willen we een aantal opmerkingen als bijlage aan het verslag toevoegen. Deze punten werden ook aangebracht en besproken tijdens het verifiëringsgesprek over de voorlopige verslagen van doorlichting. In de definitieve versie is er niet of slechts gedeeltelijk rekening mee gehouden.

1. Algemene opmerking voor de 3 scholen (pedagogisch geheel)

Betreft: doorlichtingsfocus.

In het kader van een gedifferentieerde doorlichting zoals gesteld in het verslag, betreuren we het feit dat een lid van het inspectieteam bij de start van het vooronderzoek is weggevallen. Hierdoor werd de doorlichtingsfocus toch wel beperkt wat de vakgebieden betreft; bovendien diende de doorlichting van bepaalde procesindicatoren en/of procesvariabelen bijkomend verdeeld te worden onder de andere teamleden.

2. Opmerkingen bij het verslag Sint-Maarteninstituut

Betreft: Economie aso tweede graad SR Economie _____ Uitrusting (p.12)

De vaststellingen en besluiten rond de uitrusting zijn niet correct en kloppen niet met de werkelijkheid: voor het vak economie worden alle klassen in de tweede graad per week 2 uur vast geroosterd in een computerlokaal met de mogelijkheid tot internetverbinding. Goed uitgeruste multimedialokalen zijn altijd en voldoende beschikbaar, omwille van organisatorische redenen wordt er wel gewerkt met een reservatiesysteem.

Betreft: Fysica aso derde graad SR Wetenschappen _____ Evaluatiepraktijk (p.17)

We gaan niet akkoord met de laatste zin: 'De lage resultaten bevorderen de studiemotivatie voor het vak niet'. Het gaat hier om een conclusie die gemaakt werd vanuit een interpretatie van de voorgaande zin: 'Zowel in het eerste als in het tweede leerjaar behaalde bijna een vierde van de leerlingen een jaartekort voor fysica'.

Aalst, 2013-06-14
Namens de directie/het schoolbestuur

M. Christine Hoogewys
directeur
gemandateerde schoolbestuur

Luc Borms
directeur

Luc Corthals
directeur